

Prof. dr hab. n. med. Beata Kawala
Kierownik Katedry i Zakładu Ortopedii Szczękowej i Ortodontcji
Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich
we Wrocławiu

Wrocław, 20 sierpnia 2017 roku.

OCENA
ROZPRAWY NA STOPIEŃ DOKTORA NAUK MEDYCZNYCH
LEK.DENT. SANDRY OSIEWACZ
TYTUŁ ROZPRAWY: „DIAGNOSTYKA I LECZENIE DYSFUNKCJI JĘZYKA
U PACJENTÓW W WIEKU ROZWOJOWYM”
PROMOTOR: DR HAB. N. MED. ELŻBIETA PAWŁOWSKA PROF. NADZW.

Podjęte w rozprawie zagadnienie, dotyczące dysfunkcji języka we współczesnej ortodontcji jest wciąż aktualne i nadal rozpatrywane na wielu płaszczyznach zarówno w piśmiennictwie polskim jak i zagranicznym. Poczynając od roli, jaką odgrywa język w trakcie rozwoju układu stomatognatycznego, poprzez diagnostykę jego nieprawidłowej pozycji i funkcji, skończywszy na wieloletnich obserwacjach wyników leczenia wad zgryzu powikłanych tą nieprawidłowością. Dlatego też podjęcie tematu diagnostyki i leczenia dysfunkcji języka u pacjentów w wieku rozwojowym przez Doktorantkę uważam za wysoce uzasadnione, a powiązanie tego zagadnienia z problemem wyboru i standaryzacji metodyki badań wśród lekarzy ogólnie praktykujących ze szczególnym uwzględnieniem lekarzy-ortodontów umacnia mnie w tym przekonaniu. Autorka podkreśla, że dysfunkcja języka jest problemem o wielopłaszczyznowej etiologii, który na etapie rozpoznania wady, a także w trakcie terapii ortodontycznej może przysparzać wiele trudności nawet doświadczonym lekarzom praktykom.

Rozprawa doktorska składa się z 13 rozdziałów (w tym streszczeń w języku polskim i angielskim), na 171 stronach wydruku komputerowego i ma formę jednolitego opracowania, właściwy układ i strukturę podziału treści, ponadto składa się ze spisu stosowanych skrótów w porządku alfabetycznym, spisu cytowanego piśmiennictwa, numerowanego zbioru tabel i rycin, a także załączników, które zawierają potwierdzenie uzyskania europejskiego patentu-wzoru wspólnotowego aparatu ortodontycznego do reedukacji języka projektu Doktorantki. Wskazuje to na duże zaangażowanie Autorki w projekt badawczy i dogłębne zapoznanie się z problematyką dysfunkcji języka.

Ważny z punktu widzenia jakości pracy jest dokonany przez Doktorantkę podział rozprawy doktorskiej na dwie części. Po pierwsze, Autorka pokazując dojrzały warsztat naukowy proponuje szersze wykorzystanie metod diagnostycznych, zbyt rzadko stosowanych w powszechnym wykrywaniu nieprawidłowego położenia i funkcji języka. Druga część zagadnień poruszanych w pracy, dotyczy natomiast leczenia dysfunkcji języka różnymi typami zdejmowanych aparatów ortodontycznych, w tym szczegółowego opisu jednego z nich – pozycjonera języka TPC - oraz możliwości jakie wynikają z jego zastosowania. Analizowany zespół problemów odpowiada w sposób kompleksowy potrzebom występującym we współczesnej ortodoncji, w szczególności części klinicznej. Wskazuje też na możliwości wykorzystywania metod określenia dysfunkcji języka i jej leczenia.

Cele pracy zostały sformułowane w 2 głównych punktach i dotyczą wspomnianych już: optymalizacji diagnostyki oraz leczenia dysfunkcji języka różnymi typami aparatów zdejmowanych, w tym wspomnianym aparatem ortodontycznym projektu Doktorantki.

Przegląd piśmiennictwa składa się z 6 podrozdziałów opisujących etiologię nieprawidłowości w położeniu języka. Na wstępie Doktorantka opisuje anatomie i fizjologię języka, co pozwala na przypomnienie, a w konsekwencji prawidłowe zrozumienie dalszych rozdziałów pracy. Lek. dent Sandra Osiewacz wyczerpująco rozpatruje czynniki mogące wpływać na niewłaściwą pozycję i funkcje języka, a także wskazuje na możliwe, współistniejące chorobowe jednostki ogólnoustrojowe. Podkreślone zostaje znaczenie m.in. toru oddychania, wady zgryzu i wady wymowy w etiopatologii dysfunkcji języka.

Podrozdział nr 6.1.2. pt. „Stałe zapory dla języka” wzbogacony jest 5 barwnymi rycinami przedstawiającymi wspomniane zapory cementowane w jamie ustnej pacjenta na czas leczenia. Zdjęcia wykonane przez Doktorantkę dla zilustrowania zagadnień poruszanych w pracy znacząco ubogacają treść rozprawy. Na zakończenie Autorka opisuje współczesne metody diagnostyki czynnościowej i wizualnej języka, kończąc pracę na sposobach reedukacji ortodontycznej, logopedycznej oraz chirurgicznej omawianej nieprawidłowości.

Rozdział **Material i metody badań**, podobnie jak pozostałe, odpowiada naukowym założeniom pracy badawczej i napisany jest jasno i klarownie. Na wstępie przedstawione są czynniki włączające i wykluczające z badań. Zostały one wybrane poprawnie, mając na uwadze, że umożliwiają wyodrębnienie docelowej grupy badawczej. Pozwalają także na uniezależnienie badań od wpływu czynników nie analizowanych w treści pracy. Badania były prowadzone wśród dzieci w wieku od 4 do 13 lat, które zgłosiły się celem porady do Zakładu Ortodoncji UM w Łodzi. W rezultacie badaniom diagnostycznym prowadzonym zgodnie z metodologią opisaną w pracy, poddanych było 620 dzieci, spełniających stawiane kryteria.

Duża liczba pacjentów sprawia, iż wyniki należy uznać za obiektywne i wiarygodne, spełniające założenia pracy naukowej. Docenić należy również wysiłek lek. dent. Sandry Osiewacz, jaki włożyła w zgromadzenie badanych pacjentów. Liczba przypadków oraz dokładne przeprowadzenie analizy wskazują na duże zaangażowanie Doktorantki w prace badawcze.

Dla uzyskania precyzji opisu, niezbędnej w pracy, pacjenci zostali podzieleni na trzy grupy w zależności od występowania badanej cechy. Pierwsza grupa, to pacjenci ze zdiagnozowaną wadą zgryzu, powikłaną dysfunkcją języka, drugą stanowią pacjenci jedynie z wadą zgryzu, trzecią zaś dzieci z normą zgryzową bez dysfunkcji języka. Taki rozkład pacjentów pozwala na dokonanie właściwych porównań w badanych grupach, oraz pomiędzy nimi. Dalej Autorka przedstawia metody naukowe, którymi posługuje się w pracy. W związku z wykorzystaniem przez Doktorantkę sposobów wizualnej oceny występowania nieprawidłowości w położeniu i funkcji języka, kluczowe znaczenie miało zastosowanie metod badawczych, których zadaniem było wskazanie najlepszych z nich w diagnozowaniu dysfunkcji języka. Lek. dent. Sandra Osiewacz badała pacjentów za pomocą ustnej stereognozji, elektromiografii powierzchniowej i analizy cefalometrycznej.

W kolejnej części pracy Autorka opisuje różne typy powszechnie używanych zdejmowanych aparatów ortodontycznych, służących leczeniu dysfunkcji języka. Przedstawia również problemy wynikające z zastosowanej w nich tj. wspomnianych wyżej aparatów, konstrukcji oraz związane z tym trudności w reedukacji języka, proponując jednocześnie rozwiązanie w postaci aparatu własnego projektu, który jak pokazują wyniki badań jest pomocny w reedukacji pozycji i funkcji języka, a także w eliminacji wady wymowy. Sposób prowadzenia wywodu przez Autorkę pracy jest spójny i zrozumiały.

Analizując powyższą wiedzę na podstawie krajowych i zagranicznych czasopism naukowych lek. dent. Sandra Osiewacz proponuje rozwiązanie nowe i do tej pory niespotykane, polegające na zastosowaniu nowego typu zdejmowanego aparatu ortodontycznego do leczenia dysfunkcji języka u dzieci. Konstrukcja aparatu oparta jest na zastosowaniu innowacyjnej zapory dla języka w postaci tunelu. Po założeniu aparatu przez pacjenta tunel pozycjonuje język za górnymi siekaczami, na podniebieniu twardym. Aparat został opisany szczegółowo ze wskazaniem wykorzystanych materiałów, konstrukcji oraz kształtu poszczególnych elementów.

Poza metodami empirycznymi doktorantka wykorzystuje analizę statystyczną umożliwiającą klarowne przedstawienie badanych zależności. Wybór testów oceniam jako wykonany prawidłowo i zgodnie z wymogami metodologicznymi.

Wyniki badań zostały przedstawione za pomocą 74 tabel i 13 rycin, a następnie opisane. Rozdział poświęcony wynikom, podzielono na podrozdziały, które odpowiadają kolejno: badaniu stereognostycznemu, elektromiografii powierzchniowej, analizie cefalometrycznej i ocenie leczenia dysfunkcji języka aparatami zdejmowanymi różnego typu.

Jako pierwsze zostały przedstawione wyniki badania ustnej stereognozji. Metoda ma za zadanie w prosty i szybki sposób ocenić ryzyko występowania dysfunkcji języka na podstawie ilości rozpoznanych przez dziecko kształtów. Lek. dent. Sandra Osiewacz dokonała wielu porównań zarówno, pomiędzy poszczególnymi grupami, jak i wewnątrz nich. Doktorantka wzięła, także pod uwagę takie czynniki, jak płeć, wiek i współwystępującą wadę zgryzu. Na koniec zastosowała analizę regresji jedno i wieloczynnikowej, której wynik bardzo dobrze obrazuje wpływ wyżej wymienionych czynników na występowanie dysfunkcji języka.

Kolejną z metod zaproponowanych przez Doktorantkę jest elektromiografia powierzchniowa. Autorka proponuje diagnostykę nieprawidłowego położenia i funkcji języka poprzez badanie napięcia mięśnia okrężnego ust. Za istotne i godne uwagi uznać należy opracowane przez lek. dent. Sandrę Osiewacz na podstawie uzyskanych wyników krzywe ROC. Jak zauważyła sama Autorka mogą one być podstawą do prowadzenia dalszych badań nad diagnostyką i leczeniem dysfunkcji języka. Na zakończenie Doktorantka proponuje poszerzenie badań o analizę cefalometryczną, a uzyskane wyniki wskazują, że w przedstawionej formie może ona stanowić dopełnienie całej diagnostyki.

Ocena przebiegu leczenia za pomocą aparatów różnego typu składa się z części przeprowadzonej przez samą Autorkę, jak i z części ankietowej wypełnianej przez opiekuna dziecka. Ankieta zawiera właściwie skonstruowane pytania m.in. o poprawę wymowy dziecka, uszkodzenia aparatów, chęć jego noszenia, czy wygodę podczas użytkowania aparatu. Doktorantka poddała, także ocenie czucie stereognostyczne w jamie ustnej pacjentów po zastosowanej terapii, co wzmacnia dodatkowo wiarygodność uzyskanych wyników.

Badania przeprowadzone z pacjentami uważam za wykonane w sposób właściwy i wyczerpujący. Analiza uzyskanych danych, opisy metod i wyników badań pacjentów są prawidłowe i spójnie oraz logicznie prowadzą do wniosku, że możliwa jest pomoc pacjentom z różnymi wadami zgryzu powikłanymi dysfunkcją języka dzięki właściwej diagnostyce i leczeniu m.in. przy zastosowaniu w tym celu aparatu TPC. Aparat skonstruowany zgodnie z opisem znajdującym się w niniejszej pracy, uważam za postępowanie w zakresie ortodoncji.

Dyskusja i omówienie wyników przeprowadzono jasno i czytelnie. Utworzono osobne części dla każdej z metod, dzięki czemu praca jest uporządkowana.

Dobrze oceniam również rozdział VII, gdyż w zwięzły sposób wyszczególniono najważniejsze wyniki. Podsumowując, zagadnienie zostało przeanalizowane w sposób kompleksowy. Także pozostałe **wnioski**, dotyczące diagnostyki dysfunkcji języka odpowiadają celom pracy. Zebrane w 3 punkty dobrze podsumowują całość rozprawy. **Piśmiennictwo** liczące 154 pozycji jest dobrane prawidłowo i wyczerpująco.

Rozprawa lek. dent. Sandry Osiewacz spełnia wymogi stawiane przez Centralną Komisję w przewodzie doktorskim pracom na stopień doktora nauk medycznych, dlatego też zwracam się do Wielce Szanownych Członków Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z wnioskiem o dopuszczenie lek. dent. Sandry Osiewacz do dalszych etapów związanych z nadaniem tytułu doktora nauk medycznych z dziedziny stomatologii.

Prof. dr hab. Beata Kawala

